

BACHELOROPPGAVE

«Å være liten med store hemmeligheter» - *En studie om hvordan pedagogiske ledere forholder seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet.*

«Being small with big secrets» - *A study about how educational leaders relate to suspicion of neglected care at home.*

Kandidatnummer: 366, 379

BLUBACH 2020/21

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Antall ord: 13 280

Veileder: Ruth Ingrid Skoglund

Innleveringsdato: 31.05.21

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/ kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Engelsk sammendrag (Abstract)

In this assignment, we have delved into the challenge "How do kindergarden teachers relate to suspected neglect care at home?". We have used theory to gain a better understanding of what lies in the concept of neglect. Here we have gone into different forms of care failure, and to what extent these can occur. Care failure is about the child not receiving the adequate care they need. It is often the case that parents themselves do not understand how big a role they play in their children's lives. The failure to care can manifest itself in various forms. In the assignment, we take a closer look at physical, mental and sexual neglect, as well as negligence. We also look at the kindergarden's collaboration with the child welfare service. The kindergarden has a statutory duty to report to the child welfare service in the event of concern. The child welfare service therefore plays an important role in care failure situations. In the project, we have used a qualitative method where we have interviewed kindergarden teachers. The informants have given us information about how they act if they are in situations where they suspect neglect.

Forord

Vi er to kvinnelige studenter som holder på å gjennomføre vår bachelorgrad i barnehagelærer ved Høgskulen på Vestlandet i Bergen. Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett, og institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag. Vi har basert vår oppgave på hvordan barnehagelærere forholder seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet. Oppgavens formål er å få dypere innsikt i temaet omsorgssvikt, og hvordan barnehagelærere forholder seg til dette. Det har vært en spennende og utfordrende prosess, der vi ser tilbake på to semester med meget hardt arbeid. Nå som resultatet foreligger er vi stolte over kunnskapen vi har opparbeidet oss og arbeidet vi har lagt ned i prosjektet. Vi vil gjerne takke våre informanter som har vært villige til å dele nyttig og relevant informasjon rundt temaet. Dette har vært avgjørende for å kunne gjennomføre forskningsprosjektet vårt. Vi vil også gjerne takke vår veileder Ruth Ingrid Skoglund som har bistått med veiledning, søknadsprosess og oppmuntring i arbeidet. Dette har hjulpet oss godt på veien mot fullført oppgave.

Bergen, Mai 2021

Innholdsfortegnelse

ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	2
FORORD	3
1.0 INNLEDNING	6
1.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA	6
1.2 PROBLEMSTILLING	7
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING	8
2.0 TEORI	9
2.1 HVA ER OMSORGSSVIKT?	9
2.2 PSYKISKE OVERGREP	10
2.2.1 <i>Hvordan oppdage psykisk omsorgssvikt hos barn.</i>	10
2.3 FYSISKE OVERGREP	11
2.3.1 <i>Tegn på fysiske overgrep</i>	11
2.3.2 <i>Kulturforskjeller</i>	12
2.4 SEKSUELLE OVERGREP	12
2.4.1 <i>Avdekking av seksuelle overgrep</i>	12
2.5 FØLELSESMESSIG VANSKJØTSEL	13
2.6 BEKYMNING FOR SKADELIG BARNEOMSORG	14
2.6.1 <i>Foreldresamarbeid</i>	14
2.6.2 <i>Observasjon av barnet</i>	15
2.6.3 <i>Barnesamtaler</i>	16
2.6.4 <i>Når dårlig magefølelse blir til bekymring</i>	17
2.7 PERSONALET'S KOMPETANSE	17
2.7.1 <i>Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten</i>	18
2.7.2 <i>Barnehagelærerens plikter</i>	19
2.7.3 <i>Taushetsplikt</i>	19
2.7.4 <i>Opplysningsplikt (meldeplikt)</i>	19
2.7.5 <i>Bekymringsmelding</i>	20
3.0 METODE	21
3.1 KVALITATIVT INTERVJU SOM METODE	21
3.2 VALG AV INFORMANTER	22

3.3 ANALYSE	23
3.4 ETIKK OG PERSONVERN	24
3.5 METODEKRITIKK	25
4.0 PRESENTASJON AV FUNN	27
4.1 HVORDAN SKAL DU HANDLE DERSOM DU KOMMER I EN SITUASJON DER DU MISTENKER OMSORGSVIKT I HJEMMET?	27
4.2 HVORDAN SNAKKER DU MED DINE KOLLEGAER/STYRER DERSOM DU KJENNER PÅ MISTANKE KNYTTET TIL ET BARNES HJEMMEFORHOLD?	29
4.3 HVORDAN FØLER DU SAMARBEIDET MELLOM BARNEHAGE OG BARNEVERN ER?	30
4.4 PÅ HVILKEN MÅTE FØLER DU AT DET ER VANSKELIG Å STILLE SEG KRITISK TIL BARNETS HJEMMEFORHOLD?	31
4.5 OPPSUMMERING AV FUNN	32
5.0 DRØFTING	34
5.1 MAGEFØLELSE - Å STOLE PÅ EGEN DØMMEKRAFT	34
5.2 SAMARBEID - MED BARNES BESTE I FOKUS	36
5.3 KULTURFORSKJELLER - HELHETEN UTGJØR BARNETS LIV	37
5.4 BARNEVERN - PLIKTER OG SAMARBEID	38
5.5 OPPSUMMERING	39
6.0 AVSLUTNING	40
7.0 LITTERATURLISTE	42
VEDLEGG 1 - INFORMASJONSSKRIV	45
VEDLEGG 2 - INTERVJUGUIDE	49

1.0 Innledning

“Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for.” (Udir, 2017, s. 19). Barnehagen har som hensikt å skape trygge rammer for barn, og jobbe ut fra barnets beste. Selv om barnehagen legger til rette for gode oppvekstvilkår for barna, spiller likevel barnets hjemmeforhold en vesentlig rolle. Det kan være mange barn som opplever omsorgssvikt i hjemmet av ulik form og grad. Som barnehagelærer er det en viktig oppgave å ha øyne og ører åpne for å kunne fange opp om et barn opplever omsorgssvikt i hjemmet. I vår bacheloroppgave vil vi forske på hvordan barnehagelærere handler når de mistenker omsorgssvikt i hjemmet. Vi vil også se nærmere på hvilke følelser barnehagelæreren kjenner på rundt bekymring om barnet opplever god nok omsorg fra foreldrene. Avslutningsvis drøfter vi funnene fra datainnsamling opp mot relevant teori og tidligere forskning.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Vi har valgt å skrive om mistanke om omsorgssvikt i hjemmet. Vi har valgt dette siden det er et viktig tema å kunne noe om når du skal ut i arbeidslivet. Omsorgssvikt kan forekomme i ulike grader og former. Det er derfor viktig at de som arbeider i barnehagen finner ut om barn opplever slikt i hjemmet og setter i gang hjelpetiltak. “Barn har rett til en oppvekst med trygge rammer, men ikke alle voksne klarer å gi den omsorgen, tryggheten og sikkerheten barn trenger hjemme.” (Bufdir, 2021). Barnehagen er den første arenaen der barnet møter omsorgspersoner utenfor hjemmet. Det er derfor også her at omsorgssvikt i hjemmet som oftest først blir oppdaget. “Når man er bekymret for barnets situasjon, vil første fase i arbeidet være å samle inn og systematisere tilgjengelige opplysninger.” (Claussen, s.23, 2010). Barnehagelærere står i en særskilt posisjon når det kommer til utøving av omsorg til barn, dette innebærer også å engasjere seg i barnets hjemmeforhold. Vi mener at omsorgssvikt er et tema som bør ha en sentral plass i barnehagelærerens bevissthet. Samt at det er viktig å ha kompetanse rundt dette. Dette er et stort og viktig samfunnsansvar som barnehagelærere har. Det er derfor viktig at omsorgssvikt som tema både blir tatt opp i utdanningen, og at kunnskapen om omsorgssvikt er stor blant dem som arbeider i barnehagen. Dette er en sentral grunn for at vi nettopp har valgt dette temaet. Vi ønsker å dele mer kunnskap om dette i barnehagelærerprofesjonen gjennom dette forskningsprosjektet. Vi er nysgjerrige på hva barnehagelærere føler rundt temaet, kunnskapen de har og hvordan barnehager jobber med det.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen vi har valgt er:

“Hvordan forholder pedagogiske ledere seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet?”

For å kunne svare på vår problemstilling har vi valgt kvalitativ metode, der vi intervjuer barnehagelærere med pedagogisk ledelse. Vi bruker faglitteratur og tidligere forskning om omsorgssvikt for å drøfte funnene. I oppgaven kommer vi inn på relevante begreper knyttet til omsorgssvikt. Omsorg er sentralt for barns trygghet og trivsel, samt utvikling av empati og nestekjærlighet. (Udir, 2017, s.19). Når omsorgen svikter, kan det være skadelig for barnet over tid. Når barnets kropp og hode stadig er i beredskap vil dette gå ut over alle sider av barnets liv. (Bufdir, 2021). Det er derfor viktig at barnehagelæreren tidlig oppfatter mistanke dersom det er grunn til bekymring for et barn. Ved mistanke mener vi om det er grunn til å tro eller om en har en anelse om svikt i omsorgen barnet mottar. I litteratur blir ordet bekymring hyppigere brukt enn mistanke. Vi tar derfor i bruk begge ordene i vår oppgave. I henhold til vår problemstilling beveger vi oss i oppgaven inn på de ulike pliktene som en knyttet til barnehagelærerrollen. “Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven § 22.” (Udir, 2017, s.11). Personalet forplikter seg til disse pliktene og lovene som ansatt i barnehagen.

“Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.” (Udir, s.11, 2017). Som voksen i barnehagen bærer en et ansvar om å vise og utøve omsorg, i dette ligger det også å engasjere seg i barns velvære. Omsorgssvikt kan være et sårt tema som barnehagelærer å berøre seg inn på. Det er likevel viktig at barn får den omsorgen og tryggheten de har behov for. Personalet i barnehagen skal følge barnehageloven om å melde fra til barneverntjenesten. “Når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt.” (Barnehageloven, 2006, §46 a)).

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven vår er delt inn i seks deler: innledning, teori, metode, resultat av datainnsamling, drøfting og avslutning. Etter innledningen, legger vi frem relevant teori om omsorgssvikt. Teorien vi har benyttet belyser hva omsorgssvikt kan være. Vi begynner å svare på hva omsorgssvikt er, og går nærmere inn på de forskjellige formene for omsorgssvikt. Videre gjør vi rede for og begrunner hvilke metode vi har valgt og hvordan vi har gått fram for å få svar på forskningsspørsmålet vårt. Siden vi har benyttet oss av kvalitativ forskningsmetode i oppgaven vår, er det derfor denne forskningsmetoden vi fordyper oss i her. Etter å ha beskrevet vår metodebruk går vi nærmere inn på resultatene fra vår datainnsamling. Her foretar vi oss en analyse av datamaterialet, samt sammenligner informasjonen fra de ulike informantene. Deretter drøfter vi funnene og knytter disse opp mot teorien fra første del av oppgaven. Avslutningsvis oppsummerer vi kort de viktigste funnene og hva vi har lært av å arbeide med tematikken, og av å skrive en bacheloroppgave.

2.0 Teori

I dette kapitlet skal vi først gjøre rede for hva som ligger i begrepet omsorgssvikt. Videre greier vi ut om hva som kjennetegner de ulike formene for omsorgssvikt. Vi går også nærmere inn på hvilke tegn man skal se etter om en mistenker at et barn er utsatt for skadelig barneomsorg. Avslutningsvis beveger vi oss også inn på forholdet mellom barnehage og barnevern, samt hvilke plikter barnehageansatte er forpliktet til i yrket.

2.1 Hva er omsorgssvikt?

For å forklare hva omsorgssvikt dreier seg om er vi nødt til å ha for oss definisjonen av omsorgsbegrepet. Ordboka definerer omsorg som å sørge for, sørge om samt å omfatte med en kjærlig oppmerksomhet. Det blir sett på som en moralsk forpliktelse mellom mennesker. Dette er noe som alle har behov for å få og gi i ulike situasjoner i livsløpet. Barn har en rett til å motta denne omsorgen gjennom barnekonvensjonen. I barnehagesammenheng setter vi omsorgsbegrepet sammen med profesjonsbegrepet. En sammenslåing av disse begrepene utgjør profesjonalisert omsorg. (Greve, 2016). Dette vil også innebære å sikre at barn mottar den omsorgen de har behov for fra hjemmet. Barnet opplever omsorgssvikt når det ikke får tilstrekkelig med omsorg. Dette kan føre til at stimuleringen blir for liten, at barnet ikke sikres og beskyttes tilstrekkelig eller at ernæringen blir for dårlig. (Kvello, 2015, s.318).

Omsorgssvikt kan utarte seg i ulike former, dette er noe som vi kommer til å gå nærmere inn på senere. Det kan også forekomme ulike grader for omsorgssvikt. Ifølge Kvello (2015) så er det fire grader for omsorgssvikt, disse skal vi ta for oss nå. Når man snakker om alvorlig omsorgssvikt, kan barnet oppleve å få for lite varme og kjærlighet fra foreldrene periodevis. Ved denne graden av omsorgssvikt kan man oppleve at barnet kan bli noe forsinket i utviklingen sin. Man kan oppleve at foreldrene svikter med å gi barnet nok mat, rene klær eller sørge for god nok hygiene hos barnet. Ved meget alvorlig omsorgssvikt kan barnet få for lite varme og kjærlighet. Barn som lever med meget alvorlig omsorgssvikt har ofte en langsom utvikling, og er mye tregere i utviklingen enn andre på sin alder. Hygiene hos barnet kan også være dårlig. Når det er snakk om svært alvorlig omsorgssvikt, kan foreldrene være emosjonelt fravær fra barnet sitt. Barn som opplever svært alvorlig omsorgssvikt kan utvikle seg sakte, være skitne, ha utslett og sår på kroppen sin. I særdeles alvorlig omsorgssvikt kan foreldrene være fraværende fra barnet sitt. Barn som lever med særdeles alvorlig omsorgssvikt kan ha en

veldig tydelig forsinket utvikling, dårlig hygiene som fører til infeksjoner og ofte være syk. (Kvello, 2015, s.319).

Det er mange ulike årsaker til at det forekommer omsorgssvikt, ofte er det slik at foreldrene selv ikke forstår hvor stor deres rolle i barnets liv er. "Omsorgssvikt kan skyldes psykiske problemer hos foreldre, eller det kan handle om alkohol- eller rusmisbruk, eller kriminalitet. Noen barn kan også oppleve at foreldrene har en så omfattende konflikt seg imellom at omsorgssituasjonen blir skadelidende." (Bufdir, 2021). Det er altså ikke noen fasit på hvilke barn som opplever omsorgssvikt. Det kan være hvem som helst. Det er forsvarsløse barn som opplever savn, lidelser og mangler. Men det dreier seg også om de voksne i foreldrerollen som opplever frustrasjon, håpløshet, nederlag og tilkortkommenhet. (Killén, 2015, s.35).

Nå som vi har tatt for oss hva omsorgssvikt handler om skal vi gå nærmere inn på de ulike formene for omsorgssvikt. Her skal vi se på ulike tegn og karakteristikker hos den enkelte.

2.2 Psykiske overgrep

"Psykisk vold kan være negative eller fiendtlige holdninger eller handlinger, uten bruk av fysisk makt, som kan gi barnet en følelse av frykt, avmakt, skyld, skam, mindreverd, fortvilelse eller en grunnleggende følelse av å ikke være ønsket og elsket." (Bufdir, 2020). Barn har behov for trygge rammer for å kunne vokse og utvikle seg, det er derfor viktig at de har en trygg og stabil voksen rundt seg. Eksempler på psykisk vold mot barn kan blant annet være nedlatende og sårende utsagn rettet mot barnet. Omsorgspersonen viser her da fiendtlige eller negative holdninger til barnet. Psykisk vold mot barn kan være vanskeligere å oppdage fordi dette vises i andre og kanskje mindre tydelige former. (Bufdir, 2020).

2.2.1 Hvordan oppdage psykisk omsorgssvikt hos barn

Om omsorgspersonen utøver dårlig barneomsorg tidlig i livet kan dette føre til store konsekvenser for barnet. Jo mer alvorlig grad av omsorgssvikt, jo større blir også konsekvensene for barnets psykiske helse. (Kvello, 2015, s.163). Psykiske overgrep mot barn er den formen for omsorgssvikt som er vanskelig å definere. Opplever barnet et kronisk vedvarende mønster som blir dominerende i deres liv, regnes dette som psykisk overgrep. (Killén, 2015, s.49). "Sårene er innvendige, men kan være mer ødeleggende enn noen annen form for overgrep." (Killén, 2015, s.49). Tegnene på at et barn er utsatt for psykiske overgrep

kan utvikle seg over tid og bli mer eller mindre synlige for omgivelsene. (Killén, 2015, s.49). Faglig kunnskap om ulike samspill- og tilknytningsmønster kan bidra til å synliggjøre de psykiske overgrepene tidligere. (Killén, 2015, s.49).

2.3 Fysiske overgrep

“Fysisk vold er handlinger som påfører et annet menneske smerte.” (Bufdir, 2019). For å få en bedre forståelse av fysiske overgrep mot barn har en rekke differensieringer blitt drøftet. Noen skiller mellom skader som er bevisst påført og mistanke om påført skade. (Killén, 2004, s.41). Overgrepene kan også skilles ved om de er aktive eller passive. Om foreldrene innrømmer skaden vil avhenge av tillits- og kontaktforholdet de har etablert med det som i dette tilfellet er barnehagen. Om skaden er påført med aktiv handling eller manglende tilsyn til barnet kan være en vanskelig vurderingssak. (Killén, 2004, s.41). Ved noen tilfeller så skal ikke foreldrene informeres av barnehagen at det er meldt inn bekymring til barnevernet. I veilederen til Barne- og familiedepartementet (2009, s.20) står det at en av de tilfellene å unnlate å fortelle til foreldrene er “Ved mistanke om at barnet, eller noen som står barnet nær, er utsatt for andre former for vold eller overgrep”.

2.3.1 Tegn på fysiske overgrep

Fysiske overgrep omfatter både når et barn blir påført skade enten ved aktiv handling eller manglende tilsyn. Vanlige tegn på slike overgrep kan være blåmerker og brannsår. Det kan være vanskelig å skille slike tegn fra merker som barnet får påført i lek. Alder på barnet, plassering og barnets forklaring kan likevel vitne om at det er påført. (Killén, 2009, s. 37). Synlige tegn på påført skade hos et barn vekker umiddelbart reaksjoner hos oss. Det er viktig at barnehagepersonalet retter sin oppmerksomhet mot slike tegn. Når barnet opplever at omsorgspersonen er ute av kontroll og påfører dem fysiske skader, står de ene og alene om denne opplevelsen. Dette fra mennesker som i utgangspunktet skulle beskytte dem mot skader. Dette kan føre til at barnet får psykiske skader, som er langt mer alvorlige enn de fysiske sårene på sikt. (Killén, 2009, s.37). De mest alvorlige skadene på barnet har ofte ikke noen ytre fysiske tegn. Dette kan være hodeskader hos små barn. Fall og slag mot hodet kan gi alvorlige hjerneskader, dette er skader som kan være vanskelig å oppdage. Slike skader kommer ofte til syne senere og kan gi utslag i epilepsi, lammelse og utviklingshemming. (Killén, 2009, s.38).

2.3.2 Kulturforskjeller

Gjentatte fysiske avstraffelser av barn har vært utbredt på verdensbasis, det er en jevn men likevel svak økning i antall land som vedtar forbud mot dette. (Kvello, 2015, s. 363). En undersøkelse gjort på mødre i 34 ulike land viste at den største parten av innbyggerne mente at fysisk avstraffelse var unødvendig. (Kvello, 2015, s.363). Om man ser på kulturer der fysisk avstraffelse er vanlig kan man se at dette forekommer hos dem som har erfart dårlig ferdigheter med å regulere barnet, er lite delaktig i barnets oppdragelse eller er preget av mye stress. (Kvello, 2015, s.363). “Selv om det er foreldrene som har hovedansvaret for barnets oppvekst og omsorg, skal barnevernet sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1.” (Barne- og familiedepartementet, 2008-2009, s.25). Dette vil altså si at selv om det er vanlig med fysisk avstraffelse i kulturen der minoritetsfamilier kommer fra, vil det være de norske lovene og reglene som er gjeldende.

2.4 Seksuelle overgrep

“Seksuelle overgrep mot barn og unge er alle handlinger som tydelig krenker deres seksuelle integritet, og er upassende seksuell kontakt. I mest alvorlig form inkluderer det vaginal, oral og anal stimulering og inntrenging (penetrering).” (Kvello, 2015, s.275). Mange barn har kanskje ikke språk ennå, og klarer derfor ikke å si ifra når de ikke vil. De kan heller ikke forstå hva disse aktivitetene går ut på, og hva slags konsekvenser som kommer av dem. Disse seksuelle aktivitetene kan være mange forskjellige ting. “[...] fra å se på pornoblader og film sammen, se på den voksne som onanerer og leke seksuelle leker, til berøring og masturbasjon og oralt, analt og genitalt samleie” (Killén, 2015, s.61). Det er altså et vidt spekter av aktiviteter som blir regnet som seksuelle overgrep.

2.4.1 Avdekking av seksuelle overgrep

“Statistikker viser at seksuelle overgrep som oftest avdekkes etter at barnet har betrodd seg til familiemedlemmer, venner, lærere eller lignende.” (Kvello, 2015, s.286). Dette er personer som de stoler på, og som de kan føle at de kan bli trodd på av. Personer fra barnevernet som kommer inn i situasjonen senere kan det hende at barna ikke sier så mye til, siden at de kanskje ikke føler seg like trygge på fremmede. Jo eldre barna blir jo mer føler de selv på dette tabuet rundt seksuelle overgrep. Derfor kan det være flere yngre barn som sier ifra. Det kan være mange forskjellige måter et barn kan si ifra om at de har blitt utsatt for seksuelle overgrep.

Noen barn sier ifra uten at de selv vet at de gjør det. Eksempler på måter barna selv kan si ifra er at de med sine egne ord forteller om hva som har skjedd. Dette kan de fortelle til en voksen de stoler på, eller et annet barn som sier ifra til en voksen. De kan illustrere hva de har opplevd gjennom tegninger. Et annet eksempel er at de kan uttrykke det de har opplevd gjennom lek.

Tegn som man kan se etter er både fysiske tegn og atferdsmessige reaksjoner og symptomer. Noen eksempler på fysiske tegn er vanskeligheter med å sitte eller gå. Merker, blødninger, blåmerker, risper eller sår ved rumpe/lår. Smerte eller ubehag ved tissing eller avføring. (Bufdir, 2018). Dette er noen av de fysiske tegnene som kan dukke opp ved seksuelle overgrep. Tegn på atferdsmessige reaksjoner og symptomer kan være å ha angst, å være sint/aggressiv mot andre eller seg selv. Det kan også forekomme tilfeller med regresjon, altså at man går tilbake i utvikling. (Bufdir, 2018).

2.5 Følelsesmessig vanskjøtsel

“Noen foreldre mestrer ikke den helt grunnleggende omsorgen, som å gi barnet godt stell, nok mat og nok klær, og setter dermed barnet i en situasjon preget av vanskjøtsel.” (Bufdir, 2021). Dette er den mest vanlige typen av omsorgssvikt, og det er ofte ikke en spesiell gruppe med foreldre, men kan være hvem som helst. Barn kan føle seg som en belastning og oversett av foreldre som kjøper ting og ressurser til barnet, og ikke er der følelsesmessig for dem. Vanskjøtsel kan også være foreldre som bruker rusmidler under svangerskapet. Den grunnleggende omsorgen er svært viktig for barnet. Vanskjøtsel kan sammenlignes med et barns nye leke, den kan få masse oppmerksomhet og stell i begynnelsen når den er ny, men så kan barnet miste interesse for den. Interessen for leken kan så oppstå periodevis hvis eieren har lyst til det. (Killén, 2015, s.43).

“Følelsesmessig vanskjøtsel handler om foreldre som ikke engasjerer seg positivt følelsesmessig i barnet, eller ikke er følelsesmessig tilgjengelig for barnet.” (Killén, 2012, s.55). Barna i disse situasjonene blir ikke sett, og de har ingen å ha noe slags samspill sammen med. Tilknytning blir vanskelig for disse barna, og kan bli et vedvarende problem senere i livet. Følelsesmessig vanskjøtsel er en av de vanligste typene, og er ofte den som er mest vanskelig å oppdage. “Følelsesmessig vanskjøtsel påvirker hjernens utvikling, den skaper følelsesmessige, kognitive og sosiale utviklingsforsinkelser og -forstyrrelser.” (Killén, 2010,

s.41). For hjernens utvikling er det derfor viktig at det er nærhet med foreldrene og det å ha et samspill sammen med dem.

2.6 Bekymring for skadelig barneomsorg

Når vi snakker om de ulike typene omsorgssvikt er det nødvendig å presisere at disse også kan ha en samforekomst i praksis. Dette vil si at om foreldre utøver en av formene, er det også en risiko for at de utøver en av de andre formene for skadelig barneomsorg. (Kvelling, 2015, s.218). Selv om forekomsten mellom de ulike formene er høy, trenger ikke dette nødvendigvis å bety at omfanget av dem er like alvorlige. Forholdene kan også endres i løpet av barnet sin oppvekst.

2.6.1 Foreldresamarbeid

Barn i dag vokser opp i det som blir kalt et risikosamfunn. Dette vil si risiko både når det gjelder fysisk helse, psykisk helse, sosial utvikling og relasjoner. (Killén, 2009, s.252). Ettersom samfunnet har endret seg har risikobegrepet fått en ny aktualitet. Det er ikke lenger bare bundet til sosiale forhold, men også livsstil og individualistiske samfunn. (Killén, 2009, s.252). Utøvelse av dårlig barneomsorg gjør seg gjeldende i ulike styrker i ulike perioder. Omsorgssvikt kan utvikle seg fra en risikosituasjon, men også en situasjonsbetinget krise der foreldrene forsømmer seg og utsetter barn for overgrep selv om de i utgangspunktet hadde en god foreldrefunksjon. Det kan også være foreldre som ser bort ifra barnas behov for å tilfredsstille egne kontaktbehov og seksuelle behov. (Killén, 2009, s. 265). Uansett hvilket stadiet og situasjon omsorgssvikten dreier seg om er det viktig at familien får tilstrekkelig med hjelp så fort som mulig. Dette helst i bekymringsstadiet. I bekymringsstadiet vil profesjonelle nettverk som barnehagen vekke mistanke om omsorgsproblematikk. (Killén, 2009, s. 265).

Åpenhet overfor foreldre vil være avgjørende for et best mulig utfall både på bekymringsstadiet og senere. Ved at man er åpen med foreldrene om bekymring fører det til at de får mulighet til å snakke om sin situasjon. (Killén, 2009, s. 269). I noen tilfeller kan det være at foreldre er utsatt for kriser eller tap som fører til situasjonsbestemt omsorgssvikt. I et slikt tilfelle vil det være godt for foreldrene å bli møtt med åpenhet og forståelse. Dette gjør også at foreldrene kan få mulighet til å kontakte konkret hjelp. (Killén, 2009, s.269). Vanligvis ønsker de fleste å arbeide for barns beste. Å arbeide for barns beste bør være utgangspunktet for bekymring, og utgangspunktet i samarbeid foreldre, barnehage og barnevernet. Helheten i livet til barnet vil

bli avgjort av barnehagen og hjemmet. Det er derfor viktig at barnehagen og hjemmet har et godt samarbeid. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.59).

Vi må ikke ta for gitt at kulturelle forskjeller kan ha en innvirkning på samarbeid mellom barnehage og foreldre. Barnehagen har i de senere årene blitt mer flerkulturell. Når barn og foreldre tilhører en minoritetspråklig gruppe kan dette by på utfordringer for samarbeidet mellom foreldre og barnehage. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.72). I undersøkelser gjort av Bratterud og Emilsen i 2011 konstaterte mange av deltakerne at de opplevde utfordringer i møtet med oppdragelsesidealer og praksiser. Barnehagelærere må være rustet til å møte mangfoldet i barnehagen og holde seg oppdatert. Personalets åpenhet har stor betydning for at målet om gjensidig respekt skal nås. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.73). Mennesker vil i stor grad bli preget av miljøet de har vokst opp i. Dette vil også føre til at holdninger og verdier er preget av kulturen de har vokst opp i. Dette vil også prege synet på hva som er en god oppdragelse. Siden kultur ikke er statisk, vil den bli påvirket av menneskene man omringer seg med. Det er derfor viktig at barnehageansatte har et godt samarbeid med foreldre med minoritetsbakgrunn for å skape en felles forståelse. (Bratterud & Emilsen, 2013 s.72).

2.6.2 Observasjon av barnet

Ved bekymring for barns hjemmeforhold, begynner arbeidet med å observere barn og foreldre som man er bekymret for. Man har også formelle og uformelle samtaler med barn og foreldrene. Ved å observere får barnehagepersonalet god kunnskap om barnet. Her er det viktig å være lydhør og bruke alle sansene for å finne ut om barnet får den omsorgen det trenger. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.90). I barnehagen er det noen sentrale områder en ser på for å få et helhetlig bilde av barnet. Det kan være observasjoner med vekt på trivsel og utvikling hos hvert enkelt barn, barnets språk og kommunikasjonsuttrykk eller samhandling og sosialt samspill. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.90). Ved bekymring for et barn vil det også være relevant å se på samspill mellom barnet og voksne. Observasjoner vil gi mer pålitelig materiale om barnets atferd og samspill enn det vi får gjennom utsagn fra foreldrenes beskrivelser av barnet. (Killén, 2009, s.339). Det er heller ikke realistisk at foreldre som utøver utilstrekkelig barneomsorg skal beskrive barnet og sitt eget samspill objektivt. Ved observasjoner formidler vi det vi ser, det positive så vel som det bekymringsfulle. Observasjoner av barnet i samspill vil kunne si noe om hvordan de forholder seg til voksne, deres erfaringer, tilknytning til foreldre, forventninger og behov. (Killén, 2009, s. 336).

Om en opplever økt bekymring i observasjoner av barn, bør man involvere flere ansatte i observasjonene. Dette kan bidra til å belyse flere sider ved barnet, og samspillet med deres foreldre fra et objektivt synspunkt. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.92). Om en opplever bekymring eller en dårlig magefølelse ved et barns hjemmeforhold bør alt materiale loggføres. Strukturerede observasjoner, loggføring og samtaler med barn og foreldre vil danne et godt grunnlag for å avklare bekymring. Dokumentasjon vil også være viktig om barnehageansatte skal uttrykke bekymring for barnet overfor foreldre. Ved å ta i bruk kartleggingsverktøy og observasjoner kan pedagogisk leder sammen med styrer og foreldre beslutte hva de kan gjøre videre med bekymringen. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.92).

2.6.3 Barnesamtaler

Ifølge barnekonvensjonen har barn rett til å formidle seg på sine egne vegne. Det er barnet selv som er eksperter på sine egne opplevelser. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.98). Det er derfor viktig at barnehager arbeider med samtaler med barn. Barnehageansatte har ofte god erfaring med å samtale med barn, også det som barna bekymrer seg for. Denne kunnskapen og erfaringene er viktig å overføre til samtaler som er mer krevende for å få opplysninger ved bekymring for barnet. Barnehageansatte kan få bekymring for et barn både i enesamtaler med barn, men også i gruppesamtaler. Det er likevel viktig å få avklaring om det er grunn til bekymring eller bare er snakk om misforståelser. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.98).

I samfunnet ser vi på vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt som tabubelagte temaer. Barn har ofte ikke det samme synet på tabubelagte temaer som voksne. Dette kan gjøre at barn kommuniserer temaer som barnehageansatte ser på som vanskelige å snakke om. Det er derfor viktig at den voksne både verbalt og nonverbalt gir inntrykk av at en er interessert i å lytte til barnet. Barn kommuniserer handlinger med andre ord enn det voksne gjør, dette fordi de ikke har den samme kunnskapen til å sette ord på handlingene. Dette kan føre til at barn og voksne får ulike oppfatninger av handlingene. Det er derfor viktig å få barnet til å forklare hva som ligger i ord og uttrykk. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.100).

I en rapport fra regjeringen om tidlig innsats rettet mot barn i alderen 0–6 år står det følgende: «Hvordan kan vi legge til rette for at barn forteller om sine opplevelser? Tradisjonelt har man tenkt at «barn skal sees, men ikke høres». [...] Når barn blir inkludert i forskning, er det oftest i

form av observasjoner i barnehage og skole. Det har sjelden blitt gjort intervjuer av barn. Hvorfor inkludere barn?" (RBUP Øst og Sør, 2013, s.22). Ved at barn får komme med sine opplevelser og synsvinkler får man en bedre helhetsforståelse av barnet.

2.6.4 Når dårlig magefølelse blir til bekymring

Ved enighet om en kollektiv dårlig magefølelse blant personalet begynner den pedagogiske lederen å definere det som en reell bekymring. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.106). En kommer også frem til hva eventuelt bekymringen er, der man forholder seg til to ulike former bekymringer. Den første er åpenbar bekymring som oppleves som akutt, og det er tydelig at den utløser meldeplikt til barnevernet. Her spiller ikke den ansattes tidligere erfaringer så stor rolle fordi det er tydelig at man stoler på egen dømmekraft. Lehn (2009, s.45) skriver i sin masteroppgave at denne magefølelsen er en slags følelse på at det er noe som ikke stemmer uten at man helt vet hva det er. Og den kan beskrives som en individuell fysisk reaksjon. På den andre siden har vi gråsonebekymring hvor de ansatte er usikre på om bekymringen utløser meldeplikt. Ved gråsonebekymring bruker man lang tid på å avdekke hva som skaper bekymring og er usikre på hva bekymringen er. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.106). Tegn og symptomer kan her være diffuse, og skaper usikkerhet i om de faktisk kommer fra omsorgssvikt. Denne formen for bekymring tar lengre tid å definere fordi den må observeres over en lengre tidsperiode, samt å samle inn opplysninger som skaper et helhetlig bilde. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.107). Lehn (2009, s.46) skriver også i sin masteroppgave om "gråsonebekymring" og "åpenbarbekymring". "Barnehageansatte kan bli like bekymret for barn som ikke viser åpenbare tegn til omsorgssvikt, men som derimot viser tegn på avvik fra normalutvikling, vanskjøtsel og/eller atferdsendring. Barnehageansatte bekymrer seg også for barn der foreldre mangler innsikt i barnets behov og der ansatte og foreldre har samarbeidsproblemer". (Lehn, 2009, s.46).

2.7 Personalets kompetanse

Det finnes mange ulike tegn på omsorgssvikt, og det er mye for en som arbeider i barnehagen å huske på. Men det er likevel utrolig viktig å ta disse tegnene, og barnet på alvor. Vi har tidligere vært inne på tegn ved de ulike formene for omsorgssvikt. Det blir viktig å følge ekstra med hvis noen tegn oppstår.

“Gjennom utdanning og praksis har førskolelærere gode kunnskaper om barns utvikling, samtidig som de også har ferdigheter i å observere barn. Yrkesgruppen har betydelig kompetanse på hva som er normal utvikling for barn i aldersgruppen 1-5 år, og ikke minst; hva som ut fra dette ikke anses som normalt.” (Claussen, 2010, s.18). Det er viktig å huske på at dette ikke bare er barnehagelæreren eller pedagogisk leder sitt ansvar. Alle som arbeider i barnehagen har et ansvar om å følge med, og eventuelt melde ifra til andre kollegaer, styrer eller barnevernet. Personalet i barnehagen har som oppgave å bygge trygge relasjoner til barna. Den danske filosofen Knud Løgstrup forklarer menneskerelasjoner slik:

“Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten å holde noe av dette menneskets liv i sine hender. Det kan være svært lite, en forbigående stemning, en oppstemthet en vekker eller får til å visne, en tristhet en forsterker eller letter. Men det kan også være skremmende mye, slik at det simpelthen er opp til den enkelte om den andre lykkes med livet sitt eller ikke.” (Løgstrup, 2000, s.37).

“Barnehager trenger rutiner for hva man gjør når en bekymring oppstår. Ved akutte situasjoner er rutiner og beredskapsplaner ekstra viktig, [...] vil gode rutiner bidra til å gi personalet trygghet i å håndtere situasjonen og sikre at barn som trenger det, får hjelp.” (Haug, 2019, s.126). Det er utrolig viktig at rutiner i barnehagen blir tatt på alvor og blir gjort ordentlig. Dette er for barnehagens, personalets og ikke minst barnets beste at dette blir gjort. Personalet i barnehagen vil kunne føle seg mye tryggere i slike situasjoner, på hvordan dette skal bli håndtert hvis det oppstår. Barna vil dermed få den nødvendige hjelpen som de trenger mye fortere.

2.7.1 Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten

“Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1.” (Barne- og familiedepartementet, 2009, s.14). Barnevernet er her for å hjelpe barn, og de trenger at de som arbeider i barnehagen er med og bidrar. Hvis de som arbeider i barnehagen er usikre på et tilfelle så er det mulighet for å ringe til barnevernet anonymt for å få veiledning om dette tilfellet. Barnevernet vil da hjelpe, og fortelle til den som ringer hva som bør gjøres. Dette er et veldig nyttig hjelpemiddel til de som jobber i barnehagen. For er de usikre på noe, så ring og få deres syn på det. (Bufdir, 2020).

“Barnehagen har en lovfestet plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt.” (Barne- og familiedepartementet, 2009, s.17). Dette vil vi komme nærmere inn på senere under “Barnehagelærerens plikter”. Da vil vi gå nærmere inn på de forskjellige pliktene som en barnehagelærer har. Slik som taushetsplikt, opplysningsplikt (meldeplikt) og bekymringsmelding.

2.7.2 Barnehagelærerens plikter

Det er mange plikter som en barnehagelærer må følge i et arbeid i barnehagen. “[...] pedagogiske ledere bør ha oversikt over og kjennskap til hvilke lover som til enhver tid utløser plikt og ansvar knyttet til bekymring for barns utvikling og omsorg.” (Bratterud & Emilsen, 2013, s.33).

2.7.3 Taushetsplikt

“Enhver som utfører [...] arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med [...] arbeidet får vite om noens personlige forhold” (Forvaltningsloven, 1970, §13 1)). Alle som arbeider i barnehagen har taushetsplikt. Dette er for at opplysninger om barna i barnehagen ikke skal komme til noen som ikke har noe med barnet å gjøre. Denne taushetsplikten gjelder absolutt alle som er i arbeid i barnehagen. Noen eksempler på personer er pedagogiske ledere, styrer, de som er i barnehagen som praksisstudenter og de som rengjør barnehagen. Alle disse har en taushetsplikt å forholde seg til. (Eidhamar & Leer - Salvesen, 2014, s.149).

2.7.4 Opplysningsplikt (meldeplikt)

“Meldeplikt betyr et juridisk ansvar for å melde fra til barneverntjenesten ved alvorlig bekymring for et barn” (Bufdir, 2019). Du har selv et ansvar å melde fra til barneverntjenesten, og den som melder ifra vil ikke lenger være anonym. (Bufdir, 2019). Plikten til de ansatte for å melde inn til barnevernet er når de er bekymret for barnets situasjon. Og at de har en god grunn til å mistenke at barnet blir utsatt for overgrep, alvorlig omsorgssvikt eller mishandling i hjemmet. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.33).

2.7.5 Bekymringsmelding

“Alle offentlig ansatte og en rekke private yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, har plikt til å melde fra til barneverntjenesten hvis de er alvorlig bekymret for et barn.” (Bufdir, 2020). Ved å melde ifra til barnevernet så sender du inn en bekymringsmelding.

3.0 Metode

I vår bacheloroppgave har vi benyttet oss av den kvalitative forskningsmetoden for å oppnå forståelse av sosiale fenomener, samt å tolke disse. Det vil derfor være den kvalitative forskningsmetoden vi setter søkelys på i denne delen av oppgaven.

Det kan være utfordrende å velge hvilken metode som er mest hensiktsmessig å bruke. Det er i stor grad problemstillingen som er styrende for valg av metode. Før vi valgte metode var det viktig å ha klart for oss hva som er målet med prosjektet. Det finnes mange former for metode man kan bruke for innhenting av data til et forskningsprosjekt. Det skilles i hovedsak likevel mellom to hovedformer: kvalitativ metode og kvantitativ metode. Disse baserer seg på ulike forskningslogikk, og vil derfor skilles fra hverandre i forskningsprosessen og hvordan resultatene vurderes. (Bergsland & Jæger, 2014, s.66). Vi har valgt den kvalitative metoden fordi den går mer i dybden, og her vil betydningen av informasjonen ha mer å si. Ved å bruke intervju fikk vi en mer personlig forståelse for informasjonen. For å besvare vår problemstilling ønsket vi å gå mer i dybden i informasjonen fra våre informanter. Vi ønsket å finne sammenhenger, årsaker, følelser og forhold relatert til omsorgssvikt. Ved å ta i bruk intervju fikk vi gjort dette, og fikk da også mer konkret informasjon.

3.1 Kvalitativt intervju som metode

Ved kvalitative forskningsintervjuer prøver man å forstå verden sett fra intervjupersonens synspunkt. (Kvale & Brinkmann, 2015, s.20). Ved å få frem menneskers erfaringer og å avdekke deres opplevelser av verden på bakgrunn av vitenskapelig forskning er målet. (Kvale & Brinkmann, 2015, s.20). Gjennom delte erfaringer vil vi selv få et innblikk i hvordan barnehagehverdagen kan se ut. Dette kan være med på å forberede oss på hva vi kanskje kan oppleve selv.

Vi valgte å ha intervjuer med barnehagelærere som arbeider i barnehagen, som vi tenkte at vil være mest relevant til det vi ville finne ut av problemstillingen vår. "Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv." (Kvale & Brinkmann, 2015 s.42). Da vi hadde bestemt oss for å benytte oss av kvalitativ metode, brukte vi intervjuguide (vedlegg 2) som en ryggmarg for å bygge opp intervjuene. Vi valgte spørsmål ut fra hva informasjon vi ønsket å få av informantene. Før vi gikk i gang med å bygge opp spørsmålene våre var det hensiktsmessig for

oss å ta et dypdykk i litteratur om omsorgssvikt. Vi fant her da sentrale punkter som hjalp oss til å utvikle intervjuguiden. Stikkord vi forholdt oss til var blant annet: samarbeid, omsorgssvikt, foreldresamarbeid, plikter, erfaring, bekymring, handlingsmønster og barneverntjenesten. Vi valgte å bruke semistrukturert intervjuguide som vil si vi fulgte opp informantens utsagn, ved å komme med oppfølgingsspørsmål der vi mente det hadde relevans. Semistrukturert intervju vil si "En planlagt og fleksibel samtale som har som formål å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden med henblikk på fortolkning av meningen med de fenomener som blir beskrevet" (Kvale og Brinkmann, 2015, s.357).

3.2 Valg av informanter

For å få informasjon fra personer som vi forventer kan en del om temaet omsorgssvikt, har vi valgt å intervju barnehagelærere som har bakgrunn som pedagogiske ledere, eller som er pedagogiske ledere nå. Da vi skulle gå i gang med å samle inn informanter startet vi først med å diskutere hvem som ville være relevante å kontakte i nettverket vårt. Vi kontaktet tre informanter som vi hadde kjennskap til fra før. Vi kontaktet informantene digitalt via e-post, der vi forhørte oss med dem om de ønsket å delta i vårt forskningsprosjekt. Informantene var positive til deltagelse i prosjektet, og neste fase var å dele informasjonsskrivet (vedlegg 1) vårt. Vi avtalte videre tidspunkt og oppmøte for intervjuet. Vi har utført intervjuene hver for oss. Det første intervjuet ble gjennomført fysisk. Dette intervjuet varte i ca. 50 minutter der det var god samtaleflyt og informanten var åpen for å dele informasjon. Det ble et semistrukturert intervju, der vi hadde en åpenhet for å stille oppfølgingsspørsmål. Vi ba altså informanten utdype og fortelle mer om hva som ble sagt. Neste intervju foregikk digitalt over zoom. Informanten ble da sendt en zoom lenke og oppmøtetid. Dette intervjuet varte i ca. 30 minutter. Under intervjuet hadde informanten noen tekniske problemer med at kontakten brøt et par ganger under intervjuet. Det var likevel god samtale flyt, ved at informanten gjentok seg der det ble kontaktsvikt. Intervjuet var semistrukturert fordi spørsmålene ble stilt der de hadde sammenheng med tidligere spørsmål, etterfulgt av oppfølgingsspørsmål. Det hendte også at flere spørsmål ble besvart i en og samme besvarelse. Det siste intervjuet ble gjennomført fysisk. Dette intervjuet varte også i ca. 30 minutter. Informanten delte gledelig informasjon, og intervjuet her ble også et semistrukturert intervju. Dette fordi informanten hadde selv besvart flere spørsmål i samme besvarelse, og intervjueren hadde flere oppfølgingsspørsmål.

Vi har brukt lydopptaker for å kunne få med oss alt som informantene sa, alt ble så senere transkribert, og lydopptaket ble slettet da transkriberingen var utført. Dette var for at informantene bare kunne snakke, og ikke trengte å tenke på at vi som intervjuere måtte få skrevet ned alt de sa.

For å beholde anonymitet så har vi valgt å gi informantene våre fiktive navn. Fra nå av vil informantene våre gå under navnene Gunn, Kari og Anne. Dette er for å skape en form for nærhet til informantene. Kort tid etter at intervjuet var gjennomført så transkriberte vi det, slik at vi kunne slette opptak for å bevare personvern reglement. "En transkripsjon er en konkret omdanning av en muntlig samtale til en skriftlig tekst." (Kvale & Brinkmann, 2015, s.210). Vi har hørt på lydopptaket av intervjuet og transkribert det som har blitt sagt. Dette gjorde at det ble enklere for oss å se svarene fra informanten. Vi valgte å transkribere det intervjuet vi selv gjennomførte. Dette var en tidkrevende prosess som krevde tålmodighet. Vi transkriberte setning for setning og valgte å unnlate kremting og annet irrelevant støy. Dialekt ble oversatt til bokmål for å gjøre det lettere for oss i analyseprosessen. Da alle intervjuene var ferdig transkribert så var det et godt grunnlag for å analysere svarene vi hadde fått.

3.3 Analyse

"Å analysere betyr å dele noe opp i biter eller elementer." (Kvale & Brinkmann, 2015, s.219). Det var viktig for oss å ha problemstillingen i fokus når vi gjennomførte analyse i prosjektet. Vi startet altså med å påminnes om prosjektets problemformulering. Analyseprosessen vil være en kontinuerlig måte å tenke og jobbe på under prosjektforløpet. Det er konkret å skille mellom analysen som foregår underveis og konkret analyse av datamaterialet. I kvalitativ metode er prosedyren å gjøre datamaterialet om til skriftlig tekst. En utfordring kan være å skille mellom informantens tolkninger og egne tolkninger av datamaterialet. (Bergsland & Jæger, 2014, s.81-82). Vi startet analysen med å ta for oss hvert spørsmål og hver enkelt informants besvarelse. Videre fant vi fellestrekk, samt forskjeller mellom de ulike besvarelsene som vi samlet sammen for å få fram ulike synspunkt. Det er her relevant å vektlegge at informantene kan ha hatt ulik oppfatning av spørsmålet som ble stilt. Vi valgte oss ut noen sentrale spørsmål vi ville fokusere på og hadde disse i bakhodet da vi foretok oss analysen. Siden informantene våre hadde vært raus med å dele konkrete situasjoner og hendelser i intervjuene valgte vi å sette søkelys på disse i stor grad. Vi fant informasjon fra informantene som støttet opp mot hverandre, dette skapte også mer validitet i svarene. Det var viktig for oss i analysedelen å ikke blande inn våre

egne meninger og følelser knyttet til temaet. Denne delen av bacheloren er altså konkret informasjon som informantene våre har delt.

3.4 Etikk og personvern

Før vi satte i gang med prosjektet undersøkte vi hva som var prosessen bak gjennomføring av et slikt prosjekt. Inne på NSD sin side ble vi bevisstgjort om at prosjektet måtte meldes inn og godkjennes før vi satte i gang. Vi begynte da med en søknadsprosess som varte en måneds tid. I prosessen lagde vi et informasjonsskriv (vedlegg 1) som inneholdt informasjon om anonymitet og taushetsplikt knyttet til våre informanter. Her skrev vi ned temaet vi hadde valgt, og hvilke rettigheter informantene har. Vi ville ha det skriftlig dokumentert at de hadde lest dette informasjonsskrivet. De krysset av og signerte at de samtykket å delta i intervjuet, og at vi brukte lydopptak under intervjuet. Vi passet på å informere informantene om at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet om de ikke lenger ønsket å være med, uten å oppgi en grunn. Vi informerte også om at hvis de trakk seg ville det på ingen måte få noen konsekvenser for informantene. "Informert samtykke betyr at forskningsdeltakerne informeres om undersøkelsens overordnede formål [...], om mulige risikoer og fordeler ved å delta i forskningsprosjektet." (Kvale & Brinkmann, 2015, s.104).

Vi sendte også inn et utkast til NSD av intervjuguiden (vedlegg 2) vår som vi kunne justere på underveis denne ville fungere som et støttende stillas for oss i prosjektarbeidet. Vi brukte begge intervjuguiden under intervjuene vi utførte. Vi merket begge to at informantene våre svarte på flere ting under samme spørsmål, og vi stilte oppfølgingsspørsmål. Dermed ble intervjuene semistrukturerte. Som nevnt tidligere vil en semistruktur av samtalen si fleksibilitet i strukturen på intervjuet.

Vi fikk informantene våre til å fortelle litt om seg selv og sin bakgrunn i barnehagefeltet som videre ville styrke våre funn. Ved å få informasjon om hvor lenge informanten har arbeidet i barnehagefeltet, stilling, og alder ville dette være med på å begrunne funnene i intervjuet. Siden vi ønsket å forholde oss til taushetsplikten og holde oss innenfor regler for personvern valgte vi å ikke spørre spørsmål om direkte hendelser. Vi lot heller våre informanter selv velge hvor mye de ville dele av eksempler og reelle situasjoner de har vært involvert i. Selv om våre informanter var raus med å dele sine erfaringer, var de likevel varsomme med å uttale seg om informasjon som ikke var relevant for vår oppgave. Altså informasjon som ikke var nødvendig for oss å ha kjennskap til, samt informasjon som kunne lede oss til barn/kollegaer/styrer de fortalte om.

3.5 Metodekritikk

Under kvalitativ metode som vi har brukt, så vil det være noen faktorer som gjør at vi må være kritiske. Som nevnt tidligere var våre informanter bekjente av oss. Vi valgte å ha intervjuene hver for oss sånn at informantene kjente til den som intervjuet, og ikke følte seg i mindretall hvis vi begge hadde vært der under intervjuet. Vi har også brukt lydopptak under intervjuene for å være sikre på at vi fikk med oss all informasjonen fra informantene. Dette gjør også at intervjuet får en bedre samtaleflyt, ved at en slipper å stoppe opp å skrive ned. Ved lydopptak slipper også informantene å gjenta seg i like stor grad.

Å bruke lydopptak under intervju kan være risikabelt, med tanke på å stole helt og fullt på at den får med seg hele intervjuet. Dette er noe som vi måtte ta høyde for at kunne skje. Vi forberedte oss derfor godt før intervjuene med å forsikre oss at alt teknisk utstyr var klart før bruk.

Bruk av lydopptaker, nøyaktige transkripsjoner, analysemåten vi har brukt og gjort rede for er med på å styrke reliabiliteten i vår oppgave. "Reliabilitet kan i kvalitative studier knyttes til spørsmålet om troverdighet, om forskningen utføres på en tillitvekkende måte, om hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det samles inn, og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes." (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Vi som forskere skiller mellom det informantene har sagt og våre tolkninger. Vi valgte også sitater som virkelig uttrykte det informantene var opptatt av.

Siden vi i forskningen vår forholder oss til taushetsbelagt informasjon, vil det være vanskelig for oss å bekrefte om informantenes svar har validitet. Vi har derfor valgt å basere vår analyse på tillit og forståelse for våre informanter. "Validitet handler om hvor godt eller relevant dataene representerer fenomenet som skal undersøkes, og i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt." (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Vi har selv laget spørsmålene vi har spurt informantene våre om. Disse spørsmålene er laget ut ifra problemstillingen vår. Dette er for å få så relevant data som mulig av informantene. Vi har også knyttet våre funn opp mot tidligere forskning. Funnene våre har vi diskutert og analysert sammen, selv om vi har transkribert hver for oss. Vi har også generalisert funnene våre slik at leseren av vår bacheloroppgave vil kunne oppfatte våre funn som relevante og kjenne seg igjen i funn og drøfting.

Vi valgte ut den mest relevante informasjonen fra våre informanter i analysen, samtidig som vi prøvde å integrere alle informanter i like stor grad. Dette var litt utfordrende fordi det var variasjon i hvor mye informasjon informantene delte på hvert svar. Vi hadde en informant som var meget engasjert i å dele mye informasjon på hvert spørsmål. Vi ønsket likevel at informasjon fra de andre informantene skulle få sin plass selv om dette ikke var like utdypende svar. Dette på bakgrunn av at vi ønsket å se vårt tema fra flere synsvinkler. Ved å bruke informasjon fra flere vil dette også bygge vår analyse opp til å bli mer troverdig.

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapittelet viser vi til funn vi har gjort av datainnsamlingen i vårt forskningsprosjekt. Informantene våre er pedagogiske ledere eller personer som har erfaring med pedagogisk ledelse. Vi har valgt å kalle informantene våre Gunn, Kari og Anne for å bevare anonymiteten deres. Gunn har en bachelor i barnehagelærerutdanningen, og har jobbet i barnehagen mellom 10 og 15 år. Hun jobber nå på en småbarnsavdeling. Hun jobber til vanlig som pedagogisk leder på avdelingen, men har nå hatt et års permisjon fra denne stillingen. Gunn har tidligere hatt erfaringer med barn i barnehagen som har opplevd omsorgssvikt i hjemmet.

Kari har en bachelor i barnehagelærerutdanning, og en påbegynt master i barnehagelærer pedagogikk og profesjonskunnskap. Hun har også en styrerutdanning, og har arbeidet innenfor barnehagen mellom 15 og 20 år. Kari har tidligere arbeidet som pedagogisk leder, men jobber nå som barnehagelærer på en storbarnsavdeling. Hun har hatt noe erfaring med barn i barnehagen som har opplevd omsorgssvikt i hjemmet, med en del mistanker og innmeldinger til barnevernet.

Anne jobber som pedagogisk leder. Hun har videreutdanning innenfor veiledning, og holder også på med en master ved siden av. Hun har jobbet mellom 10 og 15 år innenfor barnehagefeltet, men trives godt i jobben som pedagogisk leder. Da hun fikk spørsmål om hun hadde noen erfaringer med barn i barnehagen som hadde opplevd omsorgssvikt fikk vi som svar at hun hadde noe erfaring.

4.1 Hvordan skal du handle dersom du kommer i en situasjon der du mistenker omsorgssvikt i hjemmet?

Alle informantene våre jobber i private barnehager som bruker hjelpemiddelet PBL-mentor. Dette er en digital plattform hvor de ansatte blir oppdatert på rutiner, beredskap, risikovurderinger blant annet. Så hvis de er usikre på noe eller trenger å oppdatere seg så kan de når som helst gå inn der og lese seg opp.

Hvis det er en mistanke og de er usikre på hvordan de skal handle så sier alle informantene våre at de har mulighet til å ringe inn til barnevernet anonymt for å få veiledning. Dette gjelder også om de er usikre på om det er grunn til å være bekymret. Barnehagelærerne forteller at ved bekymring tar de ofte i bruk barnesamtale, for å få opplysninger fra barnet. Anne forteller om en situasjon der det ble tatt i bruk metoder fra barnesamtale.

“I situasjonen var det mistanke om et barn ble slått hjemme. Dette grunnet i at jenta hadde fortalt at hennes mor hadde slått henne på rumpen. Jeg forsøkte derfor å ha dialog med jenta om hendelsen der hun spurte om det var på ekte eller på liksom. Jenta svarte da at det var på liksom. Jeg skrev i etterkant ned observasjonen, og forhørte meg med en assistent som hadde vært i rommet samtidig som barnesamtalen foregikk. I dialog med assistenten fikk jeg bekreftet at vi hadde hørt det samme.”

Anne poengterer videre viktigheten av å samle informasjon og observasjoner som en senere kan samle til å få en helhetlig forståelse av barnet.

Gunn forteller om en lignende hendelse.

“Den gangen var det et barn som hadde et merke på kinnet. Som sa «Å pappa, dunk» og slo hendene sammen. Barnet sa det ikke med ord, men det ble vist så grafisk. Han har gitt et uttrykt for det. Det var den gangen jeg ringte inn anonymt også sa de at den plikten var utløst og jeg måtte gi beskjed. Da fikk vi ikke gi beskjed til foreldrene. Mor ble veldig irritert på oss etterpå for at vi ikke hadde gitt beskjed, men da sa barnevernet at det var de som hadde sagt at vi ikke fikk det. Vi fikk ordnet opp i det, men mor ville at hun skulle få beskjed siden dette handlet om far, men vi får ikke si noe for at de ikke skal gjøre noe med barnet, eller ta vekk barnet det er derfor man ikke har lov til dette.”

Gunn forteller videre at dette handlet om en kulturforskjell. Faren til barnet kom tilbake til Norge, og det var da denne hendelsen skjedde.

“Det kanskje etniske nordmenn ser på som omsorgssvikt hos en annen kultur ser de gjerne ikke som omsorgssvikt. Men er man i Norge så er det norske lover som gjelder. Avstraffelse av barn kan være naturlig i en annen kultur, men nå er det norske lover som gjelder, og da må barnevernet komme inn og veilede disse foreldrene om hva som gjelder her.”

Sier Gunn avslutningsvis.

Ved usikkerhet om grunn til bekymring nevner alle barnehagelærerne at det er hensiktsmessig med observasjoner over tid. De poengterer også at det er viktig å holde ører, øyne åpne og følelser ute. Kari forteller om hvordan de har handlet under mistanke om vanskjøtsel

“Hvis et barn kommer møkkete til barnehagen flere dager så vil det bli nevnt for foreldrene. Med å spørre foreldrene om de har det travelt om dagen, og om det er noe de

trenger hjelp til. Det å trå varsomt er viktig å gjøre for at foreldrene ikke skal få “piggenes” ut og føle seg angrepet”.

Hun forteller også om at på avdelingen så har de en eske med klær som er en lånekasse for alle barna. Hvis dette barnet som er mye møkkete har trengt nye klær så har de kledd på barnet noe fra denne esken. Da barnet ble hentet av foreldrene så har de sagt at barnet har hatt på seg denne i dag, og spør om dette går fint for dem. Kari forteller også at de da har sagt til foreldrene at dette plagget kan de ta med seg hjem.

Ved mistanke om vold eller seksuelle overgrep forteller barnehagelærerne at det er et annet handlingsmønster enn ved gråsonebekymring. De forteller at i slike tilfeller må man handle akutt og være effektive med å kontakte barnevernet. I slike tilfeller poengterer de også at foreldrene ikke skal involveres. Anne sier i intervjuet at barnevernet må kontaktes selv uten godkjenning av styrer når det er snakk om vold eller seksuelle overgrep. Styrer må likevel bli informert om melding. I slike tilfeller spiller magefølelsen en viktig rolle. Kari sier det slik: “Denne magefølelsen er veldig viktig å følge. Og denne blir sterkere etter hvert som man har jobbet en stund.”

Denne magefølelsen kan også oppstå selv om det ikke er snakk om vold eller seksuelle overgrep. Gunn refererer til en erfaring der hun opplevde å ha en dårlig magefølelse.

“Jeg synes at det er vanskelig hvis jeg ser en atferdsendring hos et barn og jeg får en magefølelse. Jeg hadde et barn jeg fikk en magefølelse på, der barnet plutselig fra å gå fra å være et veldig livlig barn til å gå til å være et stille barn. Det synes jeg var veldig vanskelig, og jeg var ganske nyutdannet. Det er ikke normalt at et barn som er utadvendt plutselig blir et innesluttet barn. Vi pratet med foreldrene og barnet ble seg selv igjen etter hvert. Men da fikk vi vist foreldrene at dette er noe vi ser og dette er noe vi legger merke til. Jeg hadde håndtert det annerledes i dag. Det var mye mer tabu for ikke så lenge siden, nå er det mye mer fokus på det.”

4.2 Hvordan snakker du med dine kollegaer/styrer dersom du kjenner på mistanke knyttet til et barns hjemmeforhold?

I intervjuene nevner alle barnehagelærerne viktigheten av å støtte seg på kollegaer når en står i situasjoner med mistanke om barnets hjemmeforhold. Det er enighet om at det kan være vanskelig å stå i stormen alene, det er derfor viktig å huske på at barnets beste er et kollektivt

ansvar på avdelingen. Det nevnes at å være i dialog med andre på avdelingen, kan styrke eller avkrefte bekymring, ved å sammenligne om oppfatningene som en har stemmer overens. I denne delen av intervjuet kom alle barnehagelærerne også tilbake til viktigheten av den dårlige magefølelsen. Selv om det er viktig med en kollektiv forståelse av barnet og dets hjemmeforhold, spiller magefølelsen til den enkelte en viktigere rolle.

Gunn forteller om en situasjon der en kollega opplevde motstand fra den andre ansatte på avdelingen.

“Det var en pedagog på en avdeling, der alle de ansatte hadde veldig god kontakt med foreldrene. Pedagogen fikk en mistanke, men fikk motstand fra de andre ansatte på avdelingen til å melde dette inn. Barnehagen brukte da et ped-ledermøte til å snakke om det. Ped-lederen fortalte hele sin historie, og vi andre ped-ledere sa våre tanker og innspill. Denne ped-lederen sa at den satte stor pris på å få denne støtten fra de andre ped-lederne, og på en måte vite at dette en gjør er riktig. Og det viste seg at det var grunn i denne saken. Det var en kulturforskjell denne saken dreide seg om. Å kunne bruke og støtte seg på andre pedagoger er veldig lurt å benytte seg av.”

Anne forteller om Need-to-know prinsippet på sin avdeling.

“Dette går ut på at informasjonen forblir innad i personalet der det er nødvendig og bare med den hensikt at det er for barnets beste. Jeg hadde en situasjon der det ble spredd informasjon om en hendelse på tvers av avdelinger, dette var informasjon som ikke var nødvendig for meg å vite. Mistanke om bekymring knyttet til et barns hjemmeforhold kan være sårt, det er derfor viktig at saker ikke spres mer en det som er hensiktsmessig”.

4.3 Hvordan føler du samarbeidet mellom barnehage og barnevern er?

Barnehagelærerne forteller at de bare er i direkte kontakt med barnevernet om de føler på bekymring overfor et barn. Alle barnehagelærerne har erfaringer med å ringe inn å melde bekymringer hos barnevernet. Anne forteller i intervjuet at fra meldt bekymring får ikke hun videre opplysninger om oppfølging av saken:

“Grunnen til dette er at barnevernet forholder seg til loven om taushetsplikt. Det er heller ikke sikkert om barnevernet videre definerer bekymringen som omsorgssvikt. Jeg hadde likevel et tilfelle det var nødvendig at barnehagen tok del i oppfølgingen gjennom møter

der barnehage, psykisk helse, PPT, helsestasjon og barnevern var tilstede. I tilfellet var det derfor en viss form for oppdatering i saken”.

Kari forteller om hennes oppfattelse av samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet er. “Inntrykket mitt er at det er greit. Nå har jeg ikke jobbet så veldig lenge i denne barnehagen som er i en annen by. Så jeg har ikke noen erfaringer herfra enda. Men det jeg har hørt fra andre kollegaer er at det er bra.”

Gunn forteller at de har blitt invitert med på kurs av barnevernet. Dette er noe som hun snakker varmt om, og har hatt stort utbytte av det. Gunn snakker også om at den føler seg sett og hørt av barnevernet når det har kommet situasjoner der man har ringt inn. Samarbeidet mellom denne barnehagen og barnevernet sier Gunn har vært veldig godt. Avslutningsvis sier Gunn:

“Det verste er at man ikke melder og det er noe, også at man melder og at det er noe, men da er hvert fall hjelpen på vei. Og hvis man melder og at det ikke er noe så er det kjempebra. Men det beste er at det ikke er noe og at man ikke melder. Men heller meld enn at du ikke melder også er det noe.”

4.4 På hvilken måte føler du at det er vanskelig å stille seg kritisk til barnets hjemmeforhold?

Alle barnehagelærerne forteller at de opplever at det er et godt samarbeid mellom barnehage og foreldre. Dette er noe de jobber med for å opprettholde. Informantene forteller at utfordringene i foreldresamarbeidet først kommer når de står i situasjoner der de er bekymret for barnets hjemmeforhold. Anne: “En slik samtale med foreldrene kan oppleves som vanskelig, siden det er noe som kan være sårt å snakke om for begge parter. Barnets beste vil likevel være det overordnede målet for barnehagen”. Anne poengterer at det i slike situasjoner er viktig å opptre formelt og trå forsiktig. Gunn sier at: “Selv om det er foreldrene som kjøper en tjeneste hos oss så er det barna vi er her for. Dette er utrolig viktig å huske på, og dessverre blir nok altfor mange stoppet av redselen for å ødelegge det gode foreldresamarbeidet”.

Kari forteller også viktigheten å ha barnets beste i tankene. “Å sette i gang noe som ikke er reelt er jo veldig skummelt, men veldig ofte er det en grunn for denne bekymringen. Ifølge

barnevernet er det jo mye som ikke blir avdekket som skulle ha vært avdekket i barnehagen.” sier Kari.

Gunn forteller om en situasjon som de løste gjennom en samtale med en mor.

“Vi hadde en som fikk være våken så lenge barnet ville og ute så lenge den ville. Og det var visst vanlig i deres kultur. Men dette gikk utover hverdagen til barnet i barnehagen. Barnet fikk ikke lov til å sove i barnehagen, og gikk og gjemte seg for å finne steder å sove, barnet var uopplagt og trøtt. Og da var vi inne i forkant før barnevernet ble meldt og tok det opp på en foreldresamtale. Og det bedret seg litt. Og det var noe vi fikk ordnet opp i før vi måtte eventuelt dra inn barnevernet. Mor fulgte det opp og vi så at hverdagen til barnet ble bedre, og da sa hun at det er det de er vant til at barna legger seg når de er trøtte. Og vi forklarte hvordan vi så barnet i barnehagen. Mange ting kan løses med en god samtale.”

4.5 Oppsummering av funn

Gjennom intervjuene har vi fått innsyn i hvordan barnehagelærerne opplever det å ha en bekymring knyttet til barns hjemmeforhold. Et funn vi ønsker å se nærmere på er viktigheten av den dårlige magefølelsen. Dette er noe som alle barnehagelærerne nevner i intervjuene. Kari forteller at en dårlig magefølelse som oftest er en reell grunn til bekymring. Vi har fått eksempler på ulike former for omsorgssvikt, og hvordan disse har vist seg hos barnet. Dette får oss til å reflektere over hvorfor og hvordan denne følelsen oppstår? Og når denne mye omtalte magefølelsen først har dukket opp, hvordan går barnehagelærerne videre med dette?

Barnehagelærerne har også kommet med konkrete situasjoner som har belyst viktigheten av å ha et godt samarbeid med kollegaer på avdelingen, foreldre, men også barnevernet. Noen av disse situasjonene skal vi ta med oss videre i kapittel 5 der vi drøfter det sammen med relevant teori.

Informantene våre har også fortalt hvorfor det kan være en utfordring å være kritisk til hjemmeforholdet til et barn, med fare for å bli skvist mellom barnets beste og et godt foreldresamarbeid. I intervjuet fortalte Gunn om en episode der hun kom i skvis mellom foreldrenes kultur og barnehagens kunnskap. Situasjonen handlet om ulike syn på barnets soverutiner. I lys av dette tar vi med oss situasjonen inn i drøftingskapittelet der vi ønsker å se

nærmere på kulturelle forskjeller knyttet til omsorgssvikt. Avslutningsvis drøfter vi hvordan barnehagelærerne føler relasjonen til barnevernet er.

5.0 Drøfting

Her vil vi drøfte de mest sentrale funnene som gir svar på problemstillingen “Hvordan forholder pedagogiske ledere seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet?”, og se disse i lys av teori og tidligere forskning. Informantene har gitt viktig informasjon om hvordan de forholder seg til mistanke om omsorgssvikt, hva de oppfatter som omsorgssvikt og hvordan de følger opp sin magefølelse eller bekymring. Men også viktigheten av at de deler sin bekymring med kollegaer.

5.1 Magefølelse - Å stole på egen dømmekraft

Et gjennomgående tema i både teori og datainnsamling har vært bekymring knyttet til magefølelsen. Som nevnt tidligere vil denne være utløsende for om det er mistanke for omsorgssvikt. Informantene våre har delt at om en føler på en dårlig magefølelse knyttet til et barn vil denne som regel stemme. I intervjuet forteller Gunn om en situasjon der hun opplevde en dårlig magefølelse knyttet til et barn. Gunn forteller at hun hadde håndtert saken annerledes dersom den hadde forekommet i dag. Som barnehagelærer vokser man på sine erfaringer, og styrkes i profesjonen sin etter hvert som en tilegner seg erfaringsbasert kunnskap. Som vi har nevnt i kapittel 2.7 trenger barnehagen rutiner for hvordan en handler dersom bekymring oppstår. Dette er spesielt viktig dersom akutte situasjoner oppstår. Å ha slike rutiner vil gjøre personalet tryggere dersom situasjoner skulle oppstå. (Haug, 2019, s.126). Om en har vært igjennom disse rutinene tidligere vil det være lettere for barnehagelæreren å vite hvordan en skal handle.

Kari forteller at det er viktig å lytte til den dårlige magefølelsen, og at denne blir sterkere dersom en har jobbet en stund. Dette kan komme av at en blir mer trygg i sin ansvarsposisjon i barnehagen, og har lettere for å se om atferd avviker. Begge barnehagelærerne poengterer at erfaringsbasert kunnskap knyttet til bekymring av barn styrker hvordan en senere håndterer lignende situasjoner. Når en har opplevd situasjoner der en har en mistanke om et barn som opplever omsorgssvikt, vil dette legge et grunnlag for hvordan de reagerer og agerer når lignende situasjoner oppstår i fremtiden. Som vi har vært inne på i kapittel 2.7 finnes det mange ulike tegn på omsorgssvikt. Dette kan være mye for en som arbeider i barnehagen å huske på. Ifølge Claussen (2010, s.18) vil førskolelærere gjennom utdanning og praksis ha gode kunnskaper om barns utvikling. Om barnehagelæreren da har vært i situasjoner tidligere

der de har observert tegn hos barn som vekker bekymring, kan disse tegnene være tydeligere å kjenne igjen når det oppstår nye situasjoner.

Anne forteller at magefølelsen spiller en viktig rolle når det kommer til melding til barnevernet. Hun forteller at tyngden av denne veier mer enn det å få bekreftelse fra styrer om det er grunn til å melde. Det Anne forteller om gråsonebekymring samsvarer med funnene i Lehns masteroppgave som vi var inne på i kapittel 2.6.4. Lehn forteller i sin oppgave at opplevelsen av den dårlige magefølelsen er en slags følelse på at det er noe som ikke stemmer uten at man helt vet hva det er (2009, s.45). Ifølge teori kan vi her skille mellom akutt bekymring og gråsonebekymring. Som vi har vært inne på i kapittel 2.6.4 vil akutt bekymring være en åpenbar bekymring som oppleves akutt. Ved denne type bekymring er det åpenbart at en skal etablere kontakt med barnevernet. Her spiller ikke den ansattes tidligere erfaringer så stor rolle, men det er heller tilliten til sin egen magefølelse. Når vi snakker om gråsonebekymring, vil det være usikkerhet rundt om det er reell grunn til bekymring som utløser meldeplikt. Her bruker man lengre tid på å avdekke hva som skaper den dårlige magefølelsen. Det er ved denne typen bekymring at tidligere erfaringer hos barnehagelæreren vil spille en viktig rolle. Der en kan se tilbake på tidligere erfaringer fra lignende situasjoner. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.106).

Vi har nå vært inne på barnehagelærerne sine opplevelser av den dårlige magefølelsen. Men hvordan handler de egentlig når denne forekommer? I intervjuet forteller Anne om en situasjon der hun var bekymret for en jente som sa hun hadde blitt slått av sin mor. I denne situasjonen stod Anne ovenfor en gråsonebekymring. Hun var altså ikke sikker på om det var en reell grunn til å melde til barnevernet. Anne benyttet seg derfor av metoder fra barnesamtaler for å få jenta til å fortelle om hendelsen. Som vi har vært inne på i kapittel 2.6.3 kommuniserer barn handlinger med andre ord enn voksne. Barn og voksne får derfor en ulik oppfatning av handlinger. Det er derfor viktig å få barnet til å forklare hva som ligger i ord og uttrykk. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.100). Anne poengterer i intervjuet også viktigheten av å observere over tid. Dette vil komme til nytte når en skal se på opplevelsen av barnet i en helhet, men er også sentral informasjon å sitte på ved melding til barnevernet. I teoridelen i kapittel 2.6.2 er vi inne på at observasjoner også kan være viktig om barnehageansatte skal uttrykke bekymring for barnet overfor foreldre. Ved å ta i bruk kartleggingsverktøy og observasjoner kan pedagogisk leder sammen med styrer og foreldre beslutte hva de kan gjøre videre med bekymringen. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.92).

5.2 Samarbeid - Med barns beste i fokus

Selv om det er viktig å ha et godt samarbeid i barnehagen når en står i vanskelige situasjoner, er det likevel sentralt at informasjonen ikke spres seg utover det nødvendige. I intervjuet forteller Anne om Need-to-know prinsippet. Dette går ut på at informasjon ikke blir spredd utover det nødvendige. Som vi har nevnt i kapittel 2.7.2.1 har alle som arbeider i barnehagen taushetsplikt. Dette er for at opplysninger om barna i barnehagen ikke skal komme til noen som ikke har noe med barnet å gjøre. (Eidhamar & Leer - Salvesen, 2014, s.149). Ved bekymring knyttet til et barns hjemmeforhold er det viktig at informasjonen bare blir forvaltet om dette er til barnets beste. Vanligvis ønsker de fleste å arbeide for barns beste. Noen ganger vil dette være å involvere flere instanser for å støtte opp barnet. Som vi har vært inne på i teorikapittelet 2.6.1 bør det å arbeide for barns beste være utgangspunktet for bekymring, og utgangspunktet i samarbeid med foreldre, barnehage og barnevernet. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.59). Det kan være utfordrende å stå alene i en bekymring, personalet vil her da ofte ha et ønske om å støtte seg på noen. Det å få bekreftelse for sin bekymring, eller en oppfattelse av at kollegaer har samme opplevelse av barnet kan være med på å styrke bekymringene. Det er likevel viktig at informasjonen ikke blir spredd utover det nødvendige. Dette vil kunne gjøre at barnehagen mister sin troverdighet.

Foreldresamarbeidet er utrolig viktig for å klare å få begge parter til å ha barnets beste i tankene. Som nevnt i kapittel 2.6.1 kan foreldre være utsatt for tap eller kriser som kan føre til situasjonsbestemt omsorgssvikt. Det at foreldrene blir møtt med forståelse og åpenhet er en viktig faktor for å skape et godt foreldresamarbeid. (Killén, 2009, s.269). Kari forteller om situasjoner der hun har opplevd vanskjøtsel. I disse situasjonene har hun prøvd å møte foreldrene med forståelse og å hjelpe dem. Hun forteller at hvis barnet har kommet skitten til barnehagen flere ganger så har hun spurt foreldrene om det går fint. Å spørre forsiktig om hvordan det går med foreldrene kan være med på å skape et tryggere bånd, og foreldrene føler at de kan være mer åpne. Som vi nevnte i kapittel 2.5 er vanskjøtsel den mest vanlige typen av omsorgssvikt, som ikke forekommer hos en spesiell gruppe foreldre, men kan være hvem som helst. Ved vanskjøtsel klarer ikke foreldrene å gi barnet den grunnleggende omsorgen som de har behov for. (Bufdir, 2021). Grunnleggende omsorg omfatter også barnets hygiene, og det er dette som skapte bekymring hos Kari.

Kari forteller også at hun i tilfeller har kledd på et barn et plagg fra lånekassen i barnehagen. Hun sa til foreldrene da de skulle hente barnet at hun hadde kledd på barnet dette plagget og håpte at det var greit for dem. Hun fortalte også at hun sa til foreldrene at de kunne ta med dette plagget hjem hvis de selv ønsket dette. Gjennom å ha denne forståelsen for at foreldrene kan ha vanskelige perioder så vil man kunne skape et godt foreldresamarbeid. I kapittel 2.7 viste vi til Knud Løgstrup sitt utsagn fra Den etiske fordring (2000, s.37) der han sier at “Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten å holde noe av dette menneskets liv i sine hender [...]”. Dette poengterer viktigheten av å skape gode relasjoner som barnehagelærer, både med foreldre, barn og kollegaer. Som vi nevnte i kapittel 2.6.1 så er det hjemmet og barnehagen som utgjør barnets liv i barnehagealder. Et godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet er derfor viktig. (Bratterud & Emilsen, 2013, s.59).

5.3 Kulturforskjeller - Helheten utgjør barnets liv

Informantene har gitt oss konkrete eksempler av når de har stått overfor vanskelige situasjoner i barnehagen. Som barnehagelærer er det viktig å være bevisst på sin omsorgsrolle, dette innebærer også å følge med på om barn mottar nok omsorg fra hjemmet. Barnet beste skal alltid være i fokus, selv om dette kan by på en ubehagelig samtale med foreldre eller kollegaer. I intervjuet med Gunn forteller hun om en situasjon der et barn fikk være våken så lenge den ville og ute så lenge den ville. Dette skjedde fordi det var vanlig i deres kultur at barna kunne legge seg når de selv var trøtte. Gunn forteller at dette ble heldigvis løst etter at hun hadde hatt en samtale med moren til barnet. Her ser vi at det å være åpne med foreldrene kan hjelpe til med å få et best mulig utfall. Som nevnt tidligere i teorikapittel 2.6.1 kan foreldrene med dette få en mulighet til å snakke om sin situasjon ved at man er åpen med dem. (Killén, 2009, s. 269). I denne situasjonen fikk moren til barnet fortelle om sin situasjon før barnevernet ble involvert. Som nevnt i kapittel 2.6.1 vil mennesker i stor grad være preget av det miljøet de har vokst opp i. Holdninger og verdier har dermed også blitt preget av oppvekst kulturen. Kultur er ikke statisk, og vil dermed endre seg. Ved å ha et godt samarbeid med foreldre av minoritetsbakgrunn kan en dermed få en bedre forståelse for både foreldrene og barneomsorgen. (Bratterud & Emilsen, 2013 s.72).

Som nevnt tidligere i teorikapittelet 2.3.2 ser man at i kulturer der fysisk avstraffelse er mer vanlig, kan man se at det kan forekomme hos de som er lite delaktige i barnets oppdragelse. (Kvello, 2015, s.363). I den ene hendelsen Gunn forteller om blir det fortalt om fysisk vold mot

et barn. Der barnets far som hadde kommet tilbake til Norge, hadde slått barnet. Dette ble meldt inn til barnevernet. Men det oppstod da en konflikt mellom barnehagen og moren til barnet. Som vi var inne på i kapittel 2.3.2 “[...]skal barnevernet sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1.” (Barne- og familiedepartementet, 2008-2009, s.25). Selv om fysisk avstraffelse er utbredt i noen kulturer, vil det være de norske lovene og reglene som er gjeldende i norske barnehager.

Her blir to hendelser med kulturforskjeller håndtert forskjellig. Grunnen for dette er fordi den ene hendelsen handler om fysisk vold mot et barn. Og når det er snakk om fysisk vold så skal ikke foreldrene varsles om dette. Men det skal bli meldt inn til barnevernet, slik vi har nevnt tidligere i teorikapittelet 2.3. Dette påpeker også Anne i sitt intervju. I den andre hendelsen så handlet det mer om at barnet ikke var opplagt i barnehagen. Dette så de på som en mulighet til å snakke med barnets mor for å få løst det på best mulig måte. Man må tenke på barnets beste, og se på hver enkelt situasjon.

5.4 Barnevern - Plikter og samarbeid

I forhold til problemstillingen vår poengterer informantene at det er viktig å holde seg oppdatert til pliktene som er knyttet til barnehagelærerrollen. Disse pliktene har vi gjennom teorikapitlene 2.7.3, 2.7.4 og 2.7.5 fordypet oss i, og vi kan se hvor relevant det er å ha kunnskap om disse i yrkesutøvelsen. Våre informanter forteller alle at de bruker PBL mentor som finnes digitalt, og kan der oppdatere seg når som helst på plikter.

Gjennom prosjektet har vi også fått en bedre forståelse for barnehagens samarbeid med barnevernet. Barnevernet spiller en sentral rolle når barnehagelæreren opplever bekymring ved et barn. Som vi har vært inne på i kapittel 2.7.1 er barnehagen forpliktet til å gi opplysninger til barneverntjenesten når de er bekymret for at et barn blir mishandlet i hjemmet, eller at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. (Barne- og familiedepartementet, 2009, s.17). Gunn forteller i intervjuet: “Det verste er at man ikke melder og det er noe, også at man melder og at det er noe, men da er hvert fall hjelpen på vei [...]” Dette kan vi støtte opp med Kari sitt utsagn: “Å sette i gang noe som ikke er reelt er jo veldig skummelt, men veldig ofte er det en grunn for denne bekymringen [...]”. Vi ser i intervjuene altså en enighet om at det å melde til barnevernet ved bekymring er viktig selv om en opplever usikkerhet. Barnehagen kan også bruke barnevernet som veiledere for hvordan eller om de burde handle ved bekymring.

Barnehagelæreren samler inn og forvalter informasjon i situasjoner der de mistenker omsorgssvikt. Det er likevel barnevernet som står med definisjonsmakten om det faktisk er et tilfelle av omsorgssvikt eller ikke. Anne sier at barnevernet også har en taushetsplikt, og derfor de ikke kan gi opplysninger til barnehagen. I kapittel 2.7.3 utdypet vi hva taushetsplikt innebærer: “Enhver som utfører [...] arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med [...] arbeidet får vite om noens personlige forhold” (Forvaltningsloven, 1970, §13 1)). Selv om barnehagelæreren er en viktig omsorgsgiver til barnet, vil de likevel ikke bli oppdatert om saken fra barnevernet.

5.5 Oppsummering

Gjennom det vi har drøftet av funn har vi forsøkt å ha et klart blikk på problemstillingen “Hvordan forholder pedagogiske ledere seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet?” Vi har i dette kapittelet drøftet sentrale funn vi har gjort i prosjektet. Vi har i både teori og gjennom kvalitativ forskning fått poengtert viktigheten av å stole på magefølelsen. Når det oppstår en magefølelse som bunner i bekymring for et barn, vil denne magefølelsen i all hovedsak være dårlig. Gunn har fortalt om en situasjon der hun opplevde det å få en dårlig magefølelse. Informantene i vårt forskningsprosjekt forteller at det er ved denne følelsen at det hele starter. Etter å ha fått en bekymring for et barns hjemmeforhold, vil veien videre være å observere, loggføre, evaluere, samtale og samarbeide med kollegaer eller andre instanser. Omsorgssvikt i hjemmet kan være et ubehagelig tema å forholde seg til. Informantene forteller at man må trå varsomt og opptre profesjonelt. Anne forteller dette i intervjuet om samtaler med foreldre om omsorgssvikt: “En slik samtale med foreldrene kan oppleves som vanskelig, siden det er noe som kan være sårt å snakke om for begge parter. Barnets beste vil likevel være det overordnede målet for barnehagen”. I teorikapittel 2.6.1 står det at uansett hvilket stadie og situasjon omsorgssvikten dreier seg om er det viktig at familien får tilstrekkelig med hjelp så fort som mulig. Dette helst i bekymringsstadiet. (Killén, 2009, s. 265). Selv om det kan være vanskelig å snakke med foreldre når man er bekymret for barneomsorgen, vil barnets beste alltid være hovedmålet med en slik samtale. Gjennom forskningen vår har vi fått poengtert viktigheten av å melde i fra om bekymring for et barn som opplever omsorgssvikt.

6.0 Avslutning

Formålet vårt med dette forskningsprosjektet var å undersøke hvordan pedagogisk ledere i barnehagen forholder seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet til barna. Gjennom prosjektet har vi erfart oss at innhenting av informasjon og tolkning av teori av dette temaet har være utfordrende. Bakgrunnen for dette er det store omfanget av omfattende informasjon, som vil kunne være utfordrende for enhver som leser denne typen litteratur. Vi har også fått en mer nyansert forståelse, mer kunnskap om omsorgssvikt, signaler på dette og hvor stort ansvarsområde barnehagelærere egentlig står overfor. Samtidig har vi blitt bevisst hvor viktig samfunnsoppgave yrket egentlig har. Vi har opplevd at informantene våre har vært rause med formidling og deling av informasjon og følelser knyttet til temaet. Vi ser i ettertid at dersom vi skulle skrevet oppgaven på nytt ville vi strukturert arbeidet annerledes. Vi ville ha skapt oss et overblikk over funnene våre og funnet teori som samsvarte med disse. Siden vi startet med teoridelen først, endte vi opp med å skrive mye pensum som ikke hadde relevans til funnene våre. Vi tar også selvkritikk på at vi kunne fordypet oss mer i tidligere forskning for å styrke validiteten i våre egne funn.

Vi har tatt i bruk kvalitativ metode og intervju for å forske på problemstillingen vår. Etter intervjuene våre har vi fått mye nyttig informasjon fra informantene våre. Det har blitt utført både fysiske intervjuer og intervju over nett. Det som vi har kommet frem til i dette forskningsprosjektet gjennom intervjuene er våre informanter sine synspunkter. Det er derfor viktig for oss å poengtere at det ikke er alle pedagogiske ledere i Norge sine synspunkter.

Gjennom å ha arbeidet med dette prosjektet så har vi sett viktigheten med det å holde seg oppdatert, og det å følge mistanken sin og ikke minst drøfte den med kollegaer. Vi mener denne kunnskapen er viktig for barnehagelærerprofesjonen å ha med seg når de skal ut i arbeidslivet. Hele profesjonen trenger å være oppdatert når det gjelder temaet omsorgssvikt og hvordan en handler ved mistanke om omsorgssvikt. Slik som informantene våre har fortalt oss så vil man bli tryggere og få mer kunnskap om dette etter hvert som man har vært ute i arbeid en stund. Det er vanskelig å være helt nyutdannet og ha dette ansvaret. Men vi håper at gjennom arbeidet med dette prosjektet så har vi klart å skape oss et lite fortrinn med kunnskap før arbeidslivet starter. Gjennom vår oppgave har det blitt belyst at barnehagelærerne hadde håndtert situasjoner med omsorgssvikt annerledes dersom de hadde stått i det senere i arbeidskarrieren. Dette poengterer hvor viktig det er at temaet kommer frem i lyset allerede før

man står i situasjonen. Gjennom en bachelor som omhandler dette temaet, vil barnehagelærerstudenter få innsyn i erfaringer fra de som allerede er etablert i arbeidslivet. Vi mener det er behov for mer forskning og diskusjon rundt temaet og håper vår oppgave kan bidra med dette.

7.0 Litteraturliste

Barnehageloven. (2006). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4

Barne- og familiedepartementet. (2009, 5. August). *Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/til-barnets-beste---samarbeid-mellom-bar/id572054/>

Barne- og familiedepartementet. (2008-2009). *Om lov om endringer av barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.)*. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-104-2008-2009-/id567744/?ch=6>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018, 27. april). *Seksuelle overgrep*. Hentet fra:

https://bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Seksuelle_overgrep/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019, 16. januar). *Taushetsplikt, meldeplikt og opplysningsplikt*. Hentet fra:

https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Taushetsplikt_meldeplikt_og_opplysningsplikt/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019, 2. april). *Fysisk vold*. Hentet fra:

https://bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Fysisk_vold/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020, 12. oktober). *Melde fra til barnevernet - offentlig ansatt*. Hentet fra:

https://bufdir.no/Barnevern/Melde_fra_til_barnevernet/Melde_fra_til_barnevernet_offentlig_ansatt/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020, 5. november). *Psykisk vold*. Hentet fra:

https://bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Psykisk_vold/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021, 13. januar). *Hva er omsorgssvikt?* Hentet fra:

https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/omsorgssvikt/

Bergsland, D. M. (red.) & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. Bergen: Fagbokforlaget.

Claussen, C. J. (2010). *Det er noe med den ungen: fra bekymring til handling*. (2.utg.). Oslo: SEBU forlag.

Eidhamar, L. G. & Leer - Salvesen, P. (2014). *Nesten som deg selv: barn og etikk*. (4.utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Forvaltningsloven. (1970). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker*. (LOV-1967- 02-10). Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_3#%C2%A713

Greve, A. (2016, 11. november). *Profesjonalisert omsorg*. Hentet fra: <https://utdanningsforskning.no/artikler/2016/profesjonalisert-omsorg/>

Haug, H. K. (2019). *Barnevern for barnehagefolk. Innføring i arbeid med barnevern i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Killén, K. (2004). *Sveket. Omsorgssvikt er alles ansvar*. (3.utg.) Oslo: Kommuneforlaget.

Killén, K. (2009). *Sveket 1. Barn i risiko - og omsorgssituasjoner*. (4. utg.). Oslo: Kommuneforlaget.

Killén, K. (2010). *Sveket 2. Ansvar og (be)handling*. (4.utg.). Oslo: Kommuneforlaget.

Killén, K. (2012). *Forebyggende arbeid i barnehagen. Samspill og tilknytning*. Oslo: Kommuneforlaget.

Killén, K. (2015). *Sveket 1. Risiko og omsorgssvikt - et helseproblem og tverrfaglig ansvar*. (5.utg.). Oslo: Kommuneforlaget.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kvillo, Ø. (2015). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lehn, E. W. (2009). *Dårlig magefølelse: Grunnlag for melding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. (Masteroppgave i spesialpedagogikk, NTNU i Trondheim). Hentet fra: https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/269251/396051_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Løgstrup, K. E. (2000). *Den etiske fordring*. Oslo: Cappelen.

RBUP Øst og Sør. (2013). *Du ser det ikke før du tror det. Rapport fra nasjonal konferanse om tidlig innsats rettet mot barn i alderen 0-6 år*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rapporter/2013/du_ser_det_ikke.pdf

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Vedlegg 1 - Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet *Studie om mistanke om omsorgssvikt i hjemmet*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på hvordan *pedagogiske ledere forholder seg til omsorgssvikt i hjemmet*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker i dette studiet å finne ut hvordan barnehagelærere forholder seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet.

Problemstillingen vi har valgt i dette studiet er «Hvordan forholder pedagogiske ledere seg til mistanke om omsorgssvikt i hjemmet?»

Dette er en Bacheloroppgave, og disse opplysningene vi får skal anonymiseres og brukes i denne bacheloren.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

 på barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet. Og institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker å gjøre dette intervjuet med 3 pedagogiske ledere som jobber i barnehager. Informasjonsskrivet vil bli sendt ut av oss til de aktuelle kandidatene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi ønsker å bruke et kvalitativt intervju som metode, der vi vil bruke lydopptak for å registrere opplysningene. Hvis du ønsker å delta i intervjuet innebærer det derfor at vi trenger din

godkjenning til dette. Opplysningene fra intervjuet vil bare bli brukt som data for å skrive vår bacheloroppgave. Personlige opplysninger vil ikke bli tatt med i utarbeiding av prosjektet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang på opplysninger er vi som skriver Bacheloren, eventuelt veileder.
- For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene vil vi transkribere informasjonen vi får fra intervjuet og slette lydopptaket når dette er gjort. Vi vil også anonymisere all personlig informasjon vi får slik at det ikke vil bli mulig å spore tilbake til deg. Vi vil anonymisere ved å erstatte eventuelle navn og kontaktopplysninger med koder som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Det vil ikke bli publisert noen personlige opplysninger om informantene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.mai som er innleveringsfrist av bacheloren. Ved transkribering vil opptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og

- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved Ruth Ingrid Skoglund, E-post: Ris@hvl.no

Studenter: [REDACTED]

[REDACTED]

- Vårt personvernombud: E-post: personvernombud@hvl.no

Telefon: 55 58 766 82

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ruth Ingrid Skoglund

(Forsker/veileder)

[REDACTED]

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet intervju til bacheloroppgave ved barnehagelærerutdanningen, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju om mistanke om omsorgssvikt i hjemmet
- å delta i intervju der det blir brukt lydopptak for midlertidig lagring av data.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 - Intervjuguide

Intervjuguide

Fase 1.

Forarbeid. Finne informanter som har relevans til vår oppgave. Her vil vi i hovedsak finne 2-3 pedagogiske ledere som ønsker å delta i et kvalitativt intervju. Vi må avtale med de relevante kandidatene om tidspunkt og sted. Siden det er utfordringer med å møtes fysisk grunnet Covid-19 må vi ta høyde for at intervjuet kan måtte foregå over zoom. På grunn av personvern vil vi derfor sende inn til NSD for å kunne bevare dette personvernet, og få gjort det på riktig måte. Igjennom NSD vil vi få lovlig tilgang til nødvendig persondata.

Fase 2.

Utdyping av temaet for samtalen/intervjuet. Vi begynner med å fortelle om temaet vi ønsker å rette intervjuet imot som er omsorgssvikt i hjemmet, og forteller om problemstillingen vi har valgt.. Vi forteller også om hensikten med intervjuet, at det er til å skrive bachelor oppgave. Her er det også viktig at vi informerer om taushetsplikt og anonymisering. Vi ønsker å bruke lydopptak under intervjuet, det er derfor viktig at vi informerer om dette samt å få godkjenning fra informanten.

Fase 3.

Innledende spørsmål. I denne fasen ønsker vi å stille mer generelle spørsmål til informanten for å få bakgrunnskunnskaper for å styrke fokusområdet vårt.

Spørsmål:

1. *Hva slags utdanningsbakgrunn har du?*
2. *Hvor lenge har du arbeidet i barnehagefeltet?*
3. *Hvilken avdeling jobber du på nå?*
4. *Hvilken stilling har du i barnehagen nå?*
5. *Trives du i yrket/jobben du har nå?*

Fase 4.

Nøkkelspørsmål knyttet til fokusområdet. I denne delen av intervjuet går vi nærmere inn på fokusområdet vårt. Her er det relevant å bevege oss inn på hvilke erfaringer informanten har

med temaet. Her vil det også være nødvendig med oppfølgingsspørsmål i forhold til hvilke svar en får.

Spørsmål:

1. *Har du erfaringer med omsorgssvikt i hjemmet fra barnehagen, og hva var det?*
2. *Hvilken beredskapsplan har barnehagen du jobber i dersom en skulle mistenke omsorgssvikt?*
3. *Hvordan er foreldresamarbeid i barnehagen du jobber i?*
4. *På hvilken måte føler du at omsorgssvikt er en utfordring for deg som barnehagelærer?*
5. *Hvordan snakker dere om omsorgssvikt på arbeidsplassen din?*
6. *Hvordan skal du handle dersom du kommer i en situasjon der du mistenker omsorgssvikt i hjemmet?*
7. *Hvordan blir du informert om omsorgssvikt i hjemmet om barn i barnehagealder?*
8. *Hvordan snakker du med dine kollegaer/styrer dersom du kjenner på mistanke knyttet til et barns hjemmeforhold?*
9. *Hvordan blir personalet jevnlig oppdatert om meldeplikt, taushetsplikt, bekymringsmeldinger og rutiner for melding til barnevernet?*
10. *Hvordan føler du samarbeidet mellom barnehage og barnevern er?*
11. *På hvilken måte føler du at det er vanskelig å stille seg kritisk til barnets hjemmeforhold?*

Fase 5.

Avslutning/oppsummering. Her oppsummerer vi funn i intervjuet, samt forsikrer seg som at man har forstått informanten sine svar. Her vil vi også spørre om det er noe informanten ønsker å legge til. Takker for intervjuet og forteller om prosessen videre.